

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15647023>

Сучасні підходи до організації самостійної роботи курсантів: сутність, принципи, завдання

Скиба Оксана Миколаївна

старший викладач кафедри мовної підготовки Київського інституту
Національної гвардії України, 7, вул. Оборони Києва, Київ, Україна,
<https://orcid.org/0009-0002-0758-1955>

Прийнято: 16.05.2025 | Опубліковано: 29.05.2025

Анотація. У статті розкрито сутність самостійної роботи студентів як педагогічної проблеми та визначено основні принципи її організації з курсантами Київського інституту Національної гвардії України. Установлено, що науковці по-різному визначають самостійну роботу (автономна діяльність здобувачів освіти, яка здійснюється під керівництвом викладача, але має широку самостійність у виконанні навчальних завдань або проєктів; вид активної діяльності, що здійснюється одним або декількома студентами відповідно до поставленого педагогом завдання, але за відсутності його особистої участі; особлива форма навчання, під час якої процес засвоєння знань, умінь та навичок реалізується через розумові та фізичні дії здобувачів освіти). Водночас, науковці солідарні у тому, що самостійна робота може бути ефективною тільки за умови дотримання певних принципів. На основі узагальнення наукової літератури узагальнено основні принципи організації самостійної роботи студентів та проілюстровано відповідні завдання для

курсантів, які спрямовані на їх реалізацію. З'ясовано, що принцип активності виявляється через динамічну взаємодію здобувачів освіти під час виконання навчальних завдань. У процесі опанування англійської мови це може виявлятися в удосконаленні навичок усного мовлення студентів, а також у здатності чітко й обґрунтовано відстоювати власну позицію. Принцип особистого підходу спрямований на врахування особистої освітньої траєкторії кожного здобувача та передбачає організацію занять з урахуванням мовної підготовки студентів, їхньої професійної орієнтації та темпу засвоєння матеріалу. Крім того, цей підхід дає можливість курсантам зосередитися на тих темах, які потребують більшої уваги. Принцип доступності та визначення завдань проявляється у тому, що зміст завдань має відповідати мовному рівню курсантів та бути чітко сформульованим. Принцип візуалізації орієнтовано на наочне подання інформації, що сприяє більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу. Принцип структурності і логіки передбачає системний підхід до опанування англійської мови, що забезпечує поступове й логічно обґрунтоване розширення мовного матеріалу. Принцип пов'язаності із реальністю гарантує практичну орієнтацію навчальних завдань, що відображають ситуації, з якими здобувачі освіти можуть зіткнутися у щоденному житті та професійній сфері. Принцип усвідомлення та ініціативи реалізується через відповідальне ставлення курсантів до навчання, адже саме це сприяє формуванню ґрунтовної системи знань. У статті також окреслено функціонал освітньої платформи Moodle для організації самостійної роботи курсантів.

Ключові слова: самостійна робота, англійська мова, курсанти, принципи організації самостійної роботи, Moodle

Modern Approaches to the Organization of Cadets' Independent Work: Essence, Principles, Tasks

Oksana Skyba

Senior Teacher of the Language Training Department

Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, 7, Oborony Kyiv St., Kyiv,
Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-0758-1955>

***Abstract.** The article reveals the essence of students' independent work as a pedagogical problem and defines the main principles of its organization for cadets of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine. It is established that scientists define independent work differently (autonomous activity of students, which is carried out under the guidance of a teacher, but has broad autonomy in the implementation of educational tasks or projects; a type of activity carried out by one or more students in accordance with the task set by the teacher, but in the absence of their direct involvement; a special form of learning, during which the process of acquiring knowledge, skills and abilities is implemented through the mental and physical actions of students). At the same time, scientists agree that independent work can be effective only if certain principles are observed. Based on the generalization of scientific literature, the main principles of organizing students' independent work are summarized and exemplary tasks for cadets are provided. It is found that the principle of activity is manifested through the dynamic interaction of students during the performance of educational tasks. In the process of mastering the English language, this can be manifested in the improvement of students' oral skills, as well as in the ability to clearly and reasonably defend their own position. The principle of a personal approach is aimed at taking into account the personal educational trajectory of each student and involves organizing classes taking into account the students' language preparation, their professional orientation and the pace of*

learning the material. In addition, this approach allows cadets to focus on those topics that require more attention. The principle of accessibility and task definition is manifested in the fact that the content of the tasks should correspond to the language level of the cadets and be clearly formulated. The principle of visualization is focused on the visual presentation of information, which contributes to more effective mastering of language material. The principle of structure and logic provides for a systematic approach to mastering the English language, which ensures a gradual and logically justified expansion of language material. The principle of relevance to reality guarantees a practical orientation of educational tasks that reflect situations that students may encounter in everyday life and the professional sphere. The principle of awareness and initiative is implemented through the responsible attitude of cadets to learning, because this is what contributes to the formation of a solid system of knowledge. The article also outlines the functionality of the Moodle educational platform for organizing independent work of cadets.

Keywords: *independent work, English language, cadets, principles of organizing independent work, Moodle*

Постановка проблеми. Однією з основних вимог до сучасних спеціалістів є їх уміння та здатність навчатися протягом життя, пристосовуватися до нових життєвих обставин, швидко опанувати нові уміння та навички, бути гнучким у прийнятті рішень та умінні знаходити декілька варіантів для вирішення одного завдання. Цього неможливо досягнути, надаючи студентам знання у готовому вигляді, роз'яснюючи їм деталі різних видів роботи та допомагаючи у виконанні завдань. Навпаки, завданням сучасних закладів вищої освіти є прищепити молодим людям уміння самостійно орієнтуватися в великому потоці інформації, критично аналізувати джерела та розглядати проблему під різними кутами зору. Формуванню цього уміння сприяє ефективно організована самостійна робота студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що теоретичні та практичні аспекти організації самостійної роботи студентів неодноразово привертали увагу науковців. Так, Котовою А., Савченко Н., Сердюк В., Шамаєвою Ю., Беляєвою О. були проаналізовані основні форми організації самостійної роботи студентів другої половини ХХ століття, де автори ґрунтовно висвітлили роль самостійної роботи на кожному виді занять (лекціях, семінарських, практичних тощо) [1]. Види та зміст для самостійної роботи студентів немовних факультетів вивчалися Котовою А. і Савченко Н. Авторами було висвітлено основні функції завдань для самостійної роботи студентів немовних факультетів з англійської мови, до яких належать навчально-пізнавальна, активізуюча, діагностична, виховна, світоглядна функції, розглянуто основні вимоги до завдань для самостійної роботи студентів, представлено основні види домашніх завдань з англійської мови (виконання вправ на закріплення активної граматики та лексики, підготовка усних доповідей тощо) [2]. Основні принципи організації самостійної роботи студентів немовних факультетів розкрито в роботі Михайлової Л. і Жили Ж., до яких науковці відносять принцип активності, принцип доступності, принцип індивідуальності; принцип системності та послідовності, принцип наочності, принцип зв'язку із життям; принцип свідомості та самостійності навчання; принцип наявності єдиних вимог щодо керування [3]. Ісаєвою С. Д., Соловей Н. В., Летуновською І. В. узагальнено вимоги до організації самостійної роботи студентів ЗВО, проаналізовано спеціальні положення про організацію самостійної роботи та визначено головні умови для її ефективного організації [4]. М. Умрик окреслено шляхи запровадження самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання, визначено, що для створення сучасного дистанційного курсу, він має стати ефективним інструментом, за допомогою якого можливо організувати якісний навчальний процес учасників, а також їх індивідуальну діяльність, спираючись на інноваційні технології навчання; бути

предметом вивчення, коли здобувачі освіти вивчають не лише основний зміст курсу, його структуру, а також саму методологію створення і методику осмислення технологій дистанційного навчання; сприяти розвитку умінь і набуттю навичок самостійної навчальної діяльності, що є основою для успішного професійного зростання у контексті безперервного навчання; включати відповідний матеріал (зміст навчання), завдяки якому можна було б підготувати, забезпечити підтримку студентів у їх освітній педагогічній практиці [5]. Морозова Л. у своїй роботі доводить, що самостійна робота сприяє розвитку мислення, пам'яті та уваги, необхідних для адаптації до сучасних інформаційних технологій [6]. Прядко О. аналізує особливості самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання, акцентуючи увагу на необхідності використання новітніх технологій та адаптації навчального процесу до самостійного вивчення матеріалу [7]. Лісецька І. і Дмитренко І. висвітлюють роль самостійної роботи у підготовці висококваліфікованих фахівців, підкреслюючи її значення для формування професійних компетентностей та здатності до самостійного прийняття рішень [8]. Ніколенко Л. і Ільченко Л. провели опитування студентів щодо ефективності самостійної роботи в умовах дистанційного навчання, виявляючи позитивне ставлення до використання інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі [9]. Коростіянець Т. та Недялкова К. розглядають вплив дистанційного навчання на самостійну роботу студентів, підкреслюючи необхідність розвитку навичок самоосвіти та адаптації викладачів до нових умов навчання [10]. Велика увага організації самостійної роботи студентів приділяється також в англomовному науковому просторі. Так, Mai V. досліджує вплив стратегій викладання в умовах змішаного навчання на здатність студентів до самостійного навчання, вказуючи на позитивний ефект активних методів навчання [11]. Roe J. та Perkins M. узагальнюють погляди науковців щодо використання штучного інтелекту, акцентуючи увагу на потенціалі

персоналізованої підтримки студентів за допомогою таких технологій [12]. Lin Chen та Norzihani Saharuddin у своїй праці наголошують на важливості реформування моделей онлайн-навчання, створення механізмів моніторингу та оцінювання SDL, а також покращення ресурсів та методів викладання для підтримки самостійного навчання студентів [13]. BMC Medical Education публікує метааналіз, який демонструє переваги самостійного навчання над традиційними методами викладання в медичній освіті, особливо в аспектах застосування знань та розвитку практичних навичок [14], на сайті Monash University представлено, як онлайн-освіта створює гнучкі умови для навчання, сприяючи розвитку самодисципліни та автономії студентів, а також забезпечує підтримку їхнього психічного здоров'я [15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим, вважаємо, що подальше узагальнення теоретичних ідей з питань організації самостійної роботи студентів, принципів її організації та досвід щодо організації цього виду роботи саме у курсантів під час вивчення англійської мови недостатньо висвітлено в науковій літературі. Разом із тим, вважаємо, що самостійна робота є ключовим елементом підготовки майбутніх офіцерів, тому потребує більш детального вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже, метою публікації є узагальнення наукової літератури щодо теоретичних аспектів організації самостійної роботи курсантів та висвітлення власного досвіду з підходів до організації самостійної роботи з курсантами Національної гвардії України.

Для цього вважаємо за необхідне вирішити **наступні завдання:**

- узагальнити підходи щодо висвітлення сутності самостійної роботи у науковій літературі;
- визначити основні принципи організації самостійної роботи під час вивчення англійської мови;

•окреслити власний досвід організації самостійної роботи курсантів під час вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі аналізу наукової літератури можна стверджувати, що педагоги мають різні погляди на цю наукову проблему. За Котовою А. та Савченко Н. самостійна робота – це автономна діяльність здобувачів освіти, яка здійснюється під керівництвом викладача, але має широку автономію у виконанні навчальних завдань або проєктів [2]. Михайлова Л. і Жила Ж. трактують самостійну роботу як вид активної діяльності, що здійснюється одним або декількома студентами відповідно до поставленого педагогом завдання, але за відсутності його особистої участі [3]. Коростіянець Т. і Недялкова К. вважають, що самостійна робота це особлива форма навчання, під час якої процес засвоєння знань, умінь та навичок реалізується через розумові та фізичні дії здобувачів освіти. Ці дії можуть бути як репродуктивного характеру, так і творчі, вони мають здійснюватися під контролем викладача, який за необхідності коригує результати роботи [9].

Разом із тим, науковці солідарні у тому, що самостійна робота може бути ефективною тільки за умови дотримання певних принципів. На основі узагальнення наукової літератури виявлено, що до таких принципів належать:

- принцип активної дії;
- принцип особистого підходу;
- принцип доступності та визначення завдань;
- принцип візуалізації;
- принцип структурності та логіки;
- принцип пов'язаності з реальністю;
- принцип усвідомлення та ініціативи;
- принцип дотримання єдиних вимог [3; 10; 13].

Принцип активності проявляється в активній взаємодії здобувачів освіти під час роботи над навчальним завданням. Під час вивчення англійської мови це може проявлятися у розвитку усного мовлення студентів, умінні грамотно та ґрунтовно аргументувати власну точку зору [4; 6]. Проектуючи цей принцип на роботу з курсантами Київського національного інституту національної гвардії України, можна зазначити, що цей принцип реалізується через участь у рольових іграх, що моделюють ситуації з професійної діяльності (наприклад, перевірка документів іноземців, комунікація під час міжнародних навчань). Це сприяє розвитку навичок спілкування у реальних умовах служби.

Принцип особистого підходу орієнтовано на врахування індивідуальної освітньої траєкторії кожного здобувача освіти та передбачає планування та проведення заняття з урахуванням мовного рівня студентів, їх майбутньої спеціалізації та темпу роботи. Також цей принцип дозволяє курсантам зосередитися на темах, яким необхідно приділити більше уваги [2]. З досвіду роботи вважаємо, що для забезпечення цього принципу самостійної роботи, у системі Moodle курсантам доцільно пропонувати завдання різного рівня складності, що надає змогу здобувачам освіти з низьким рівнем знань зосередитися на базових структурах, тоді як ті, хто володіють англійською мовою на рівні B1 та вище – працюють з фаховою лексикою та текстами за спеціальністю.

Принцип доступності та визначення завдань проявляється у тому, що зміст завдань має відповідати мовному рівню курсантів та бути чітко сформульованим. Важливо забезпечити поступове ускладнення завдань — від простих до більш складних, а також уникати перевантаження, що може негативно вплинути на мотивацію. Працюючи саме з курсантами, необхідно пам'ятати, що навіть зважаючи на те, що англійська мова є важливою складовою їх професійної підготовки, на них припадає велике навантаження з профільних дисциплін та фізичної підготовки.

Принцип візуалізації орієнтовано на наочне подання інформації, що сприяє більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу. Завданням наочного матеріалу є поєднання конкретного прикладу та абстрактної інформації. Під час самостійної підготовки можна використовувати відео, які активізують сприйняття через невербальні елементи, жести, міміку та зміну сюжетів [5; 6]. Так, щоб дотриматися принципу наочності під час організації самостійної роботи з курсантами ми пропонуємо їм переглянути відеоінтерв'ю з офіцерами НАТО, після чого виконати завдання на вибір правильної відповіді, вивчення лексики та написання короткого резюме побаченого. Це сприяє формуванню навичок аудіювання, збагаченню словника та розумінню реального мовного контексту.

Принцип структурності та логіки передбачає структурований підхід до вивчення англійської мови, що дозволяє поступово розширювати мовний матеріал. Недотримання цього принципу може призвести до неповного розуміння теми або труднощів з її застосуванням. Цей принцип також спрямовано на формування аналітичного та творчого мислення у здобувачів освіти [3].

Наприклад, задля дотримання цього принципу під час вивчення теми “Military Ranks” спочатку подається лексика, далі — граматичні конструкції для опису обов’язків, а потім — вправа на переклад наказів. Курсанти засвоюють матеріал поступово, що забезпечує повне розуміння теми та лексичного матеріалу.

Принцип пов’язаності з реальністю забезпечує практичну спрямованість завдань, з якими здобувачі освіти можуть зіштовхнутися в повсякденній та професійній діяльності. Він також враховує реальні обставини, під які адаптується самостійна робота, і не допускає надмірного навантаження [1]. У рамках дотримання цього принципу ми просимо курсантів скласти англомовні рапорти про умовне порушення на КПП, використовуючи відповідну

термінологію та структури. Це дозволяє перенести знання з навчального контексту до майбутньої служби.

Принцип усвідомлення та ініціативи реалізується через відповідальне ставлення курсантів до навчання, адже саме це сприяє формуванню ґрунтовної системи знань. Курсанти повинні самостійно виконувати завдання, аналізувати джерела та, за потреби, звертатися до інформаційної підтримки [2]. Наприклад, курсантам надається завдання написати есе на тему “Why discipline matters in the military”, під час виконання якого вони мають самостійно знайти англомовні джерела, перевірити стиль, правильність вживання граматики та лексики.

Говорячи про сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів, необхідно зазначити, що після початку епідемії COVID 2019, суттєво змінилися підходи до її організації. Так, якщо до цього часу більшість завдань для самостійної роботи було спрямовано на підготовку до аудиторних занять, підготовку індивідуального читання або виконання проектних робіт, які потім обов’язково розглядалися протягом аудиторних занять, то наразі все більшої популярності набуває організація самостійної роботи через спеціальні дистанційні платформи, в яких передбачається участь студентів за вказівками викладача. Найпопулярнішою платформою для цього є платформа Moodle, яка має багатий функціонал для організації самостійної роботи студентів. До безперечних переваг цієї навчальної платформи можна віднести:

- доступ до основних навчальних ресурсів (текстів лекцій, планів практичних занять, завдань для самостійної роботи студентів) і додаткової літератури;
- наявність таких інструментів, як вікі, чат, семінари, веб-конференції, що сприяє кращому розумінню умов і цілей завдань для самостійної роботи;
- можливість ознайомитися із підсумками дистанційного навчання студента;
- можливість перегляду оцінювання тестування;

• здатність взаємодіяти з викладачем через обліковий профіль, форум або повідомлення тощо.

Ця платформа є також зручним інструментом організації самостійної роботи і для викладача, адже працюючи в авторському курсі вони мають змогу:

- створювати нові інформаційні блоки;
- постійно вдосконалювати завдання, додаючи до них сучасні теми і вилучаючи застарілі;
- виконувати швидке редагування контенту;
- впроваджувати різноманітні варіанти опитувань;
- проводити автоматичні оцінювання самостійної роботи студентів;
- додавати до системи нові розширення, що дозволяють викладачу використовувати інше програмне забезпечення для дистанційного освітнього процесу [14; 15].

До основних завдань саме для організації самостійної роботи курсантів можна віднести наступні:

- виконання лексичних завдань (вибір коректних варіантів, питання з альтернативним вибором однієї правильної реакції тощо);
- робота з текстом та створення діалогічного/монологічного мовлення: читання й переклад текстів і діалогів за фахом із використанням різноманітних спеціальної лексики;
- розвиток навичок аудіювання та виконання завдань до них;
- опрацювання граматичного матеріалу: вивчення теоретичних структур і виконання граматичних завдань.

Висновки. Отже, підсумовуючи, зазначимо, що самостійна робота студентів є важливим компонентом формування сучасного спеціаліста, яка дозволяє не тільки ґрунтовно засвоїти знання з тієї чи іншої навчальної дисципліни, але й розвиває у здобувачів такі необхідні для XXI століття навички як уміння навчатися протягом життя, критичне мислення уміння

аргументувати власну точку зору, вступати в дебати, робити презентації, працювати з великим обсягом літератури, розвивати свої цифрові навички і уміння.

Надалі плануємо більш детально висвітити підходи до організації самостійної роботи курсантів за допомогою використання платформи Moodle.

Список використаних джерел

1. Котова А., Савченко Н., Сердюк В., Шамаєва Ю., Беляєва О. Форми організації самостійної роботи студентів другої половини ХХ століття. *Theoretical foundations of Pedagogy and Education*. 2021. Boston, PP. 76-90
2. Котова А. В., Савченко Н. М. Зміст самостійної роботи студентів немовних факультетів з англійської мови. *Викладання мов у ВНЗ освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки*. 2015. Вип. 27. С. 51-58
3. Михайлова Л., Жила Г. Принципи організації самостійної роботи студентів немовних факультетів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60. Том 3. С. 125-129
4. Ісаєва С. Д., Соловей Н. В., Летуновська І. В. Самостійна робота студентів як запорука ефективної організації навчального процесу у вищих закладах освіти. *Грааль науки*. 2023. № 28. С. 385-392
5. Морозова Л. Організація самостійної роботи студентів у закладах вищої освіти України. *Український Педагогічний журнал*. 2024. №4. С. 152–162.
6. Прядко О. В. Сучасний стан самостійної роботи студентів ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. №68. С. 32–38.
7. Лісецька І. С., Дмитренко І. А. Роль самостійної роботи студентів у підготовці майбутніх висококваліфікованих спеціалістів. *Сучасна педіатрія. Україна*. 2022. №7(127). С. 141–144.

8. Ніколенко Л. М., Ільченко Л. А. Самостійна робота за дистанційної форми навчання: результати опитування студентів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. №1. С. 162–167.

9. Коростіянець Т. П., Недялкова К. В. Самостійна робота студентів в умовах дистанційного навчання. Серія 05. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 84(т.1).

10. Mai V. A., Nguyen C. Q., Duong N. T., Tran M. Q. T., Le H. H. The Impact of Teaching Strategies in Blended Learning on Students' Self-Directed Learning Capability at Hanoi University of Science and Technology. *Vietnam Journal of Education*. 2025. 9(1). С. 85–98. vje.vn

11. Roe J., Perkins M. Generative AI in Self-Directed Learning: A Scoping Review. arXiv preprint arXiv:2411.07677. 2024.arXiv

12. BMC Medical Education. Self-directed learning versus traditional didactic learning in undergraduate medical education: a systemic review and meta-analysis. 2024.BioMed Central

13. The Guardian. Making study more human: how online education is creating powerful spaces for learning. 2024.

14. Hontarenko I. Peculiarities in Distance Learning of Foreign Language Using Moodle Platform. *Educational Challenges*. 2021. № 26 (2). P. 52-62. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2021.26.2.05>

15. Hontarenko I. Students' independent work in studying foreign language based on LMS Moodle. *Educational Challenges*. 2022. Vol. 27. Issue 2. PP. 66-78